

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

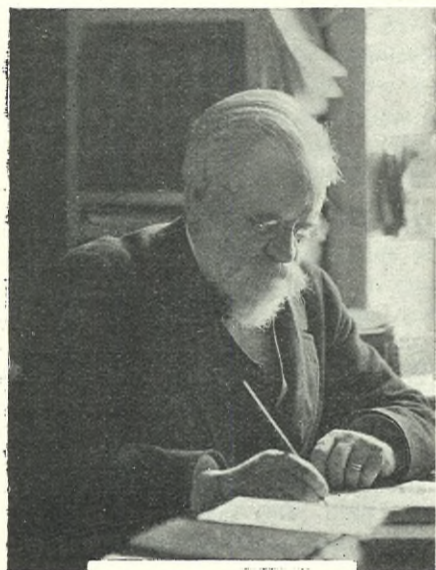

HILAN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG
FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Vaktombytet på Hvilan

Dr. Leon. Holmström.

Fru. Hedv. Holmström.

SÄLLAN GES väl tillfälle för två makar att mera idealiskt förverkliga idén om samarbete mellan man och hustru för ett gemensamt lifsmål än som föreståndare och husmoder för en folkhögskola. Den ena leder den manliga, den andra den kvinnliga kursen, och samtidigt kan ingen göra sin del af arbetet utan hjälp af den andra. Också, när två unga människor med något af missionärinstinkterna i blodet och den ideella rustningen af offervillighet, entusiasm, tålmod och hopp drömma sig en framtid, får den gärna konturerna af ett arbete bland folkets ungdom på en af våra folkhögskolor. Så

är det i dag, så var det förr, då folkhögskolan i Sverige var ung och en af dess veteraner, doktor Leonard Holmström, den nu i dagarna afgangne föreståndaren å Hvilans folkhögskola, också var ung. Det är fyrtio år sedan hans vänner, enligt hvad han själf berättat, varnade honom för den ovissa framtid, som skulle öppna sig för honom, om han bunde sig vid den då på initiativ af bankdirektören Ola Andersson inrättade folkhögskolan Hvilan i närheten af Kristianstad. Och det är fyrtio år sedan en ung flicka, ensam af alla, rådde honom att börja verket och han lydde henne. Hon blef sedan hans hustru och de ha nu tillsammans ända till sommarkursens afslutning i år ledt arbetet å Hvilan. Under tiden har skolan till elev- och lärarantal regelbundet utvecklats, den första provisoriska lokalen — en gammal krog — har lämnat rum för nya, och under hvarje tioårsperiod har en ny byggnad tillkommit med hjälp af landsting och enskilda intresserade.

Många generationer af unga ha makarna Holmström under denna långa tid ledt och fostrat, och deras insats i arbetet på höjandet af bygdens ungdom kan icke öfverskattas.

Den sista afslutningen, hvarvid dr och fru Holmström i egenskap af skolans ledare närvaro, och där de bägge högtidligen skolan, dess lärare, blef

verklig tacksamhets- och hyllningsfest.

Ett officiellt erkännande af sin verksamhet har doktor Holmström i samband med sin afgang erhållit, i det k. m:t tilldelat honom guldmedalj "för medborgerlig förtjänst".

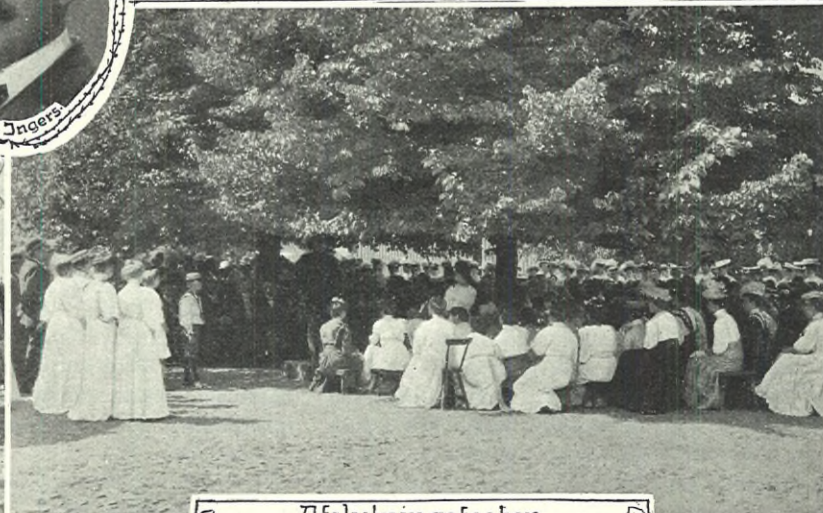
Hans efterträdare på den kräfvande posten blir doktor E. Ingers, och han och hans unga hustru, en dotter till makarna Holmström, gå nu att hålla Hvilans gamla traditioner som en af våra främsta folkhögskolor vid makt.

Dr. E. Ingers

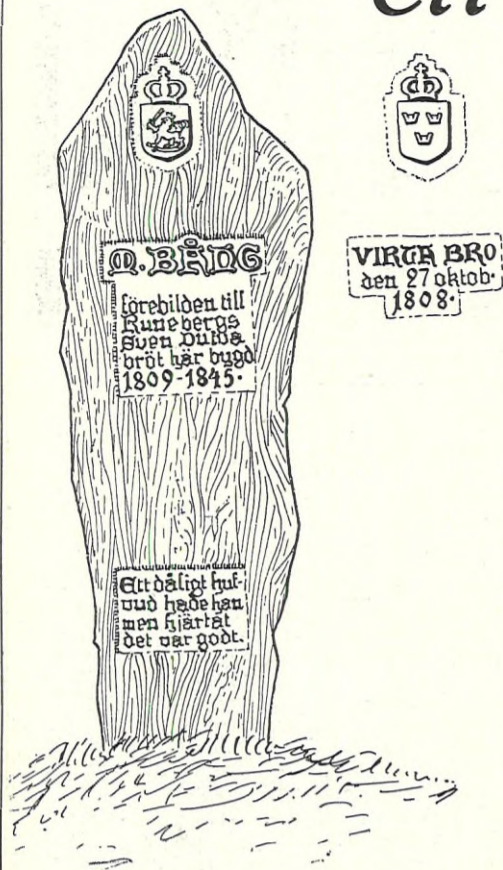

Hvilans Folkhögskola

Afslutningsfesten.

Ett monument åt Sven Dufva

MONUMENT ÅT "SVEN DUFVA", AFSEDT ATT RESAS Å BÅNGBERGET. TILL HÖGER INSKRIPTEN Å STENENS FRÅNSIDA.

I NR 14 af Idun d. å. stod införd en artikel af författaren Valdemar Lindholm om urbilden till Sven Dufva, soldaten Mattias Bång, som efter krigets slut slog sig ner i Lycksele, där han bodde till sin död. Denna artikel, som mottogs med mycket intresse, gaf äfven uppslaget till tanken att resa ett monument öfver den finske hjälten, i det generallöjtnant Gösta Sandels horstades, en son till den från finska kriget ryktbare härjöraren, beslöt sig för att bekosta ett sådant. Ritningen till monumentet är nu gillad af general Sandels, och enligt hans välvilliga löfte äro vi i tillfälle att i första hand meddela en bild af detsamma. Vi lämna härmed ordet åt upphofsmannen till idén, som i nedanstående artikel bl. a. bemöter de angrepp mot hans uppgifter om platsen för Bångs graf, som varit synliga i pressen.

Såsom jag i min förra artikel framhöll, är det nu naturligtvis alldeles omöjligt att med absolut bestämdhet utpeka den plats, där Bång fått sin sista hviloplats, då man härvidlag måste lita endast på traditionen — och traditionen har ju, enligt Sk. N. T., äfven förlagt Bångs graf till Vilhelmina. Detta är för öfrigt inte så märkvärdigt — det var ju sju städer, som tvistade om att vara Homeri födelseort, och därför kan man ju inte förvåna sig öfver att två små lappländska kyrkobyar tvista om, hvilkendera som är den finske hjältens dödsort.

Men om man sålunda — för att vara opartisk — inte vill ge någondera byn företräde angående den frågan, hvar Bång ligger begravd, så måste man dock böja sig inför det faktum, som är alldeles odisputabelt, att Bång efter krigets slut brutit bygd i Lycksele och att Bångberget bär hans namn.

När det därför, i anledning af min artikel i Idun och den vänliga påpekning, som i samband därmed gjordes af Iduns redaktion, blifvit ifrågasatt att däruppe i Lappland, där Bång funnit sin sista hvila, resa ett monument till den tappres åminnelse, tyckes det mig vara af underordnad betydelse att nu söka med bestämdhet utpeka grafven, där hjältens ben hvilade. De ha legat där i mer än i 60 år utan monument, och traditionen — dessa ödsliga traktens enda historia — utpekar än den ena, än den andra platsen för grafven. Restes monumentet på Lycksele kyrkogård, blefve tydligtvis Skellefteå Nya Tidnings sagesman ledsn — restes det på Vilhelmina kyrkogård, blefve jag ledsn. Och nog en hel del Lyckselebor också.

Hvad är då naturligare än att resa monumentet öfver hjälten på den plats, där han bevisligen lefde och på den plats, som bär hans namn? På Bångberget, detta lilla vackra berg strax söder om Lycksele kyrkoplats, och hvarifrån man har den allra vackraste utsikt såväl öfver "platsen" som öfver "Räddhågan", där Bång en gång i tiden, efter att som en man ha offrat sitt blod för gamla Sveriges ära, sedan under så många år — största delen af sitt lif — gaf sitt arbetes svett åt den svenska jorden. Där bör monumentet stå.

Det är vanligt att på midsommaraftnarna ungdomen i Lycksele samlas däruppe på Bångberget till lek och ras under midsommarnattens korta timmar. Och just för denna ungdom, som där samlas, skall monumentet vara en maning att skänka sin kraft åt det gemensamma fosterlandet. Äfven den minstes kärleksgård kan bli till stor betydelse, och om gåfvorna ej äro så stora, gör detta intet, blott i barmen klappar ett ädelt svenskt hjärta.

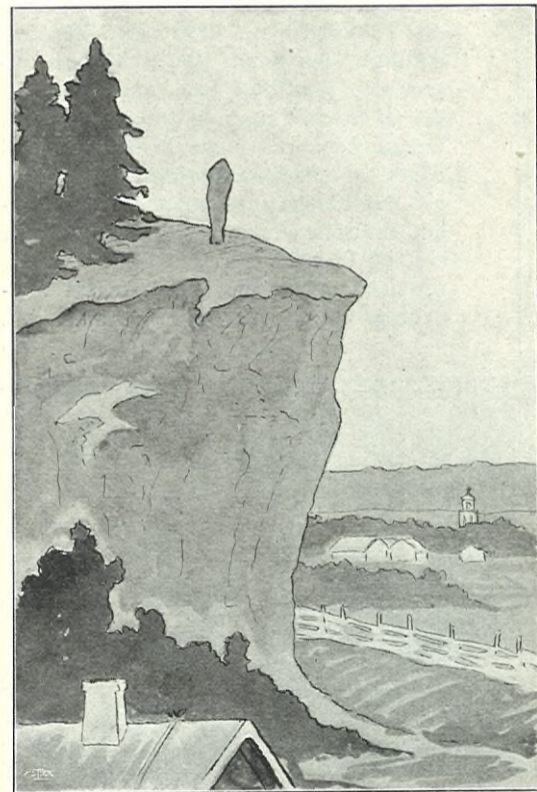
Helt säkert skall monumentet, en gång rest, väcka dessa tankar, och det är också gifvarens afsikt att med detta monument ej blott hedra hjälten vid Virtabro, utan äfven att genom detta åminnelsetecken verka en varm känsla af fosterlandskärlek hos dem, som komma att betrakta monumentet.

Och märkligt är detta monument öfver den enkle soldaten äfven i ett annat afseende. Den, som reser monumentet, är en son till den store hjälten från 1808, Johan August Sandels, den berömda Savolaxbrigadens snillrike chef. Grefve Gösta Sandels bekostar uppförandet af monumentet, som utgöres af ett väldigt block af röd granit och bärande inskription om, att Bång varit förebilden till Runebergs Sven Dufva, samt att han här efter krigets slut arbetat i den fredliga kulturens tjänst. Det är meningen att monumentet skall kunna aftäckas den 27 oktober, 100-årsdagen af Sven Dufvas bragd vid Virta.

Monumentet blir sålunda äfven en sons hyllning till sin hjältefaders minne, på samma gång det är en medborgares erkännssamma hyllning åt en enkel soldats bragd, som i och för sig väl ej blef af så stor betydelse i historien, men som dock alltid skall stråla såsom ett klart bevis, ej blott på den finska nationens beundransvärda mod och sega uthållighet, utan äfven såsom ett bevis på den kärlek, som förenade de båda nationer, hvilka så omildt sletos från hvarandra år 1808. Och säkerligen skola vi alla, när vi stå inför den finske soldatens minnesten däruppe i Lappland, instämma i historiskrifvaren Yrjö Koskinens stolta ord, hvarmed han avslutar sin finska historia:

"Genom alla tider har finska folket bärgat tvenne dyrbara ägodelar: en obefläckad ära och hoppet om en framtid."

VALDEMAR LINDHOLM.

BÅNGBERGET MED DET RESTA MONUMENTET. EFTER EN SKISS AF FÖRF.

SÅSOM IDUNS LÄSARINNOR och läsare möjligen torde erinra sig, berättade under-tecknad tidigt i våras i Idun, hurusom jag under mina resor i södra Lappland funnit det ställe, där den finske soldaten vid Vasa regemente och Murtasaari kompani, Bång, — hvilken, enligt Ranclien, Björnin m. fl. historici, varit förebilden till den vackra soldattyp, som Runeberg så ypperligt skildrar i sången Sven Dufva — efter finska krigets slut funnit sin tillflykt såsom odlare och brytare.

I min uppsats uppgaf jag — enligt den tradition, som ännu kvarlever i Lycksele, och som ej motsäges af kyrkobokens utsago — att Bång blifvit begravd i Lycksele kyrkogård. Nyss återkommen från en tre månaders vistelse i Finland och Ryssland har jag fått mig berättadt, att en norrländsk tidning — Skellefteå Nya Tidning har det uppgifvits för mig — polemiserat mot mina uppgifter och bl. a. påstått att Bång ej lefvat i Lycksele, utan i Vilhelmina, där han fått sin graf.

Då jag ännu, när detta skrives, ej haft tillfälle se tidningsartikeln ifråga, må det varda förlåtet, att jag f. n. ej kan utförligare bemöta den. Så mycket måste dock sägas, att här måste föreligga något missförstånd från tidningens sida.

Bång lefde i Lycksele, där Bångberget ännu bär hans namn. Han tjänstgjorde där såsom sockenskomakare, men på samma gång som nybyggare. Sitt första odlingsarbete gjorde han på den s. k. Räddhågan. Som emellertid marken här var tämligen sandig och inkomsterna af skomakeriet väl voro ganska små, — möjligen bidro äfven andra omständigheter — försökte sig Bång på nyodlingsarbeten på flera andra ställen, möjligen äfven inom Vilhelmina socken. Men han återvände alltid till Lycksele, ty det ville inte riktigt lyckas för honom.

När ni närmast köper skodon begär då att få se

Prova dem och öfvertyga Eder att de göra skäl för namnet "Damernas favorit".

VICTORIA-kängor säljas i finare skoaffärer öfverallt — i alla moderna färger och skinnsorter, till populära priser och tillverkas af Ludvig Traugott, Stockholm.

“Öfverklasskvinnorna” och socialismen.

SAMTIDIGT SOM vi uttala vår öfvertygelse om att orsakerna till den sociala kampen äro af vida mer vidtgående och invecklad natur än de missförhållanden, som en gift kvinna ur hufvudstadens ämbetsmannavärld här nedan påpekar, anse vi lika fullt hennes varmhjärtade och af nobel social ansvarskänsla präglade vädjan till hennes likar i och för sig värd allt beaktande.

I DESSA TIDER, då alla tidningar äro fulla af reflexioner och utläggningar angående stridigheterna mellan arbetsgifvare och arbetstagare, ber jag, en gift kvinna, att få i eder aktade tidning draga mitt lilla strå till stacken. Jag undrar nämligen, om icke i nedanstående faktiska förhållanden kan ligga en liten förklaring öfver åtminstone en del af detta socialistiska trassel.

Af den pågående arbetarestriden tycker man sig finna, att densamma är icke blott en maktfråga och ekonomisk fråga, utan striden är för- anledd af mycket annat. Hvar nu söka bot mot åtminstone någon del af allt detta, som i dessa tider upprör hela vårt älskade fädernesland?

Jag är hvarken lärd eller rösträttskvinna, men det oaktadt vet jag, att reella synpunkter finnas, från hvilka man kan vinna erfarenhet om, att orsakerna till det inbördes krig, som suger vårt lands fysiska och psykiska kraft och förgiftar förhållandet mellan de s. k. klasserna, ligga djupare än man i allmänhet antager.

Kvinnans uppgift i hemmet är, som vi alla veta, mycket stor. Tänk om vi gifta kvinnor, af den s. k. öfverklassen, medan vi vänta på rösträtten, skulle sluta oss tillsammans till en förening, hvars uppgift och sträfvan ginge ut på att med kärlek, förståelse och intresse höja våra tjänarinnors andliga vyer, dagligen gifva dem ett efterföljansvärdt exempel på att deras intressen också äro våra intressen samt att huslighet, enkelhet och sparsamhet ej äro blotta ord i vår mun, utan blifvit omsatta i lefvande handling, så att våra tjänarinnor under den dagliga samvaron med oss matmödrar finge allt detta så inträngdt i medvetandet, att de, en gång vordna hustrur och mödrar, ginge till sina egna hem med en bättre tanke om den s. k. öfverklassens hjärtelag och intresse än nu tyvärr så ofta är förhållandet.

Min tanke är, att en kraftigt bidragande orsak till allt detta split i samhället är att söka hos oss s. k. öfverklasskvinnor, i första hand hos de gifta, som af sina tjänarinnor fordra alla möjliga och omöjliga egenskaper, under det att vi matmödrar ej gifva dem det goda föredöme, som är så viktigt och som talar sitt eget mäktiga språk. En husmor, som dagligen begär, att hennes tjänarinna skall t. ex. in i minsta detalj spara och se huset till godo, kan icke vinna tjänarinnans aktning, ifall denna ser, att husmodern ej sällan plottrar bort penningar på lyx och nöjen. Inkonsekvenserna observeras så lätt af nutidens tjänarinnor, och enligt min tanke bygges härigenom dagligen en säker grund till misstro och slutligen till och med hat. Så gifter denna tjänarinna sig en vacker dag och inympar på sina barn de sorgliga erfarenheterna om öfverklassens inkonsekvenser och hur den vill, att andra skola utan tack eller förståelse slita och spara för den. Hennes barn träda ut i arbetslifvet med bestämda och beklagliga åsikter i denna sak; ty hvar och en vet af egen erfarenhet, huru barndomsintrycken sitta fast hela lifvet igenom. De unga kroppsläroverne blifva sålunda alltifrån början och under kampen för tillvaron mer eller mindre genomsvadade

af den hårda socialismen, och de gifta männen taga minsann icke mindre intryck af sina hustrur, våra f. d. jungfrurs, erfarenheter.

Jag vågar tro, att mycket skulle blifva annorlunda, om kvinnorna inom arbetarehemmen med öfvertygelse och innerlighet kunde säga till sina män och barn: “Min matmor var en alltigenom fin, hederlig och förstående kvinna, som intresserade sig för min framtid, som dagligen lärde mig allt godt genom sitt exempel, och hos henne var jag som en like, en jämställd person.”

Om hvarje matmoder af den s. k. öfverklassen så toge sitt kall och om hvarje tjänarinna så förstode sentera samlifvet med en sådan fru, skulle så småningom fosteras ett kroppsläroverne-släkte, hvars väg ginge i ansvarskänslans, rättfärdighetens och fosterlandskärlekens tecken.

Stockholm i juli 1908.

ANNA WETTERSTRAND.

De första stanserna i Sverige.

FRÅN DEN LITTERÄRA brytningstid i början på förra århundradet, då fosforister och göter stredo om det poetiska arvet efter den sönderfallande gustavianska skolan, härstammar följande hittills okända ungdomsdikt af Atterbom. Den är ett fynd af docenten Ruben G:son Berg, som här upptecknat den och samtidigt i korthet antydtt dess litteraturhistoriska miljö och förutsättning.

FÖR SEXTON ÅR sedan meddelade Bernhard Risberg i denna tidning en dittills fullkomligt okänd dikt af Atterbom, “Till Carolinas Skugga”, ett af den frejdade skaldens allra första originalpoem. Här nedan läses en annan märklig ungdomsdikt af samme man, som ända till nu, hundra år efter dess tillkomst, har legat begravnen i en handskrift. Utom sitt värde som bidrag till kännedomen om Atterbom har den betydelse i vår verskonsts historia. Den är nämligen de första riktiga stanser, s. k. *ottave rime*, som författats i Sverige. *Ottave rime* voro den romantiska hjältediktens form i Italien; både Tassos “Befriade Jerusalem” och Ariostos “Rasande Roland” äro författade på detta stolta och klangfulla versslag. Hos oss vann det poetisk medborgarrätt just genom Atterbom och hans vännar; på det skref Geijer “Manhem” och “Den siste skalden” m. fl. af sina götiska dikter, och i *ottave rime* är äfven Tegnér's gripande själfbikt “Mjältsjukan”. Senare har den fått en ganska rik användning hos oss.

Den Atterbomska diktens egenskap af att utgöra en dylik utgångspunkt är dess mera frap- pant, som författaren endast var sjutton år, då han skref den. Jämte ett par kamrater hade han på hösten 1807 bildat ett vittert sällskap, som till att börja med bar namnet *Musis Amici*, men följande vår döptes om till det löftesfullare *Auroraförbundet*, hvarunder det är mera känt. Vid ett af de första sammanträdena uppläste nu Atterbom en dikt af följande lydelse:

Pösiens Helsning till Sällskapet M. A.

Ur ljuset af de underbara länder,
der den treenige i klarhet strålar, —
der Religion, kring evigt lugna stränder,
en ny Auroraglans för Hoppets målar, —
der, huld, en grupp af Himmelsstjerner tänder
den dag, i hvilken Glädjens Tempel prälar, —
Från englacherers sång i Gudasalar
Jag ofta flög till jordens mörka dalar.

Den Evige bjöd mig från Thronen tåga,
bland sina Andars här Han valde mig, —
att lifva opp den sköna Gudalåga,
som höjer Menskan öfver Stoftets stig,
och eldar Henne, att *min* stamma fråga:
“Om hennes sanna Hem ej öppnar sig
der bortom Griffen, skönt i Hoppets ljusning?”
Hon fick mitt svar och brann af helig kjusning.

Då i en lund af höga lindar danad,
vid glans af Månans silfverbleka guld —
der Kärleken, af ädla hjertan anad,
i dunklet herskar, endast dygden huld, —
en Yngling irrar på en stig, som banad
till tränfull sällhet är af rosor full.
Jag sätter i hans hand en Lesbisk lyra,
att klinga kärlek i hans oskuldssyra.

I Verldens Ungdom sänd till Greklands zoner, —
i helga Mythers lekande behag,
Jag hördes himmelsk i Amfions toner,
och i Homeri Lyras enkla slag.
Snart, värd sin ätt från bättre regioner
den Vilde lydte Skönhetskänslans lag:
Höljd i *Symbolens* aningsfulla Slöja
Jag Södern såg sig till min Himmel höja.

Men ack! från Rom, Barbarers vilda skaror
i blod och flammor dränkte Hellas land,
Parnassos skontes ej för krigets faror,
Korinthos sönk igenom Mammii brand.
Förnedrade till fala Köpmansvaror
Konstalster sölades af Knektens hand, —
och Romas Genius, bland dess stolta Lärer
mig kedja ville bland Triumphens charer.

Dock — *Söderns* boja blef af Norden bruten,
och Romarns vilda fräckhet målet fann;
en mäktig ström ur stolta skogar gjuten,
så Nordens folk Ausoniens slätter hann.
I Christendomens Gudaskugga slutet,
snart dygdens eld på jorden åter brann, —
dock Riddaräldrens fromma Hjeltesinne
förvarade hos mig sitt sköna minne.

Den hulda åldern -- gråten! -- är försvunnen,
Man vågar förebrå den barbari,
den tid, då Religion och Dygd blef funnen,
och Världen lystes af *en* poesie.
Nu Mänskan är till midnattsmörker hunnen,
och sliten är Naturens harmoni,
och *Tro* och *Kärlek* anses blott för drömmar:
Hvar fins det Hopp, som än för Verlden ömmar?

Nu Brenni stam kring Europa ljungar,
en lömsk despot har störtat det i band,
I Galliens kedjor sucka Folk och Kungar,
och Konsten flyr för krigets grymma brand.
Förgäfves dygden gråter. Ingen slungar
emot Förtryckarn med energisk hand
den blix, som krossa skall hans thron bland Grafvar.*
Ach, denna tid är bildad blott för slafvar.

I Tyskland klingar dock en helig Luta,
den Tieck, min älskling, stämt till Andemeter;
Religion och Kärlek purpurskimmer gjuta
i insjövågorna utaf hans meter,
som i hvarandra sig melodiskt sluta,
likt stjernors sphaerer i den ljusblå ether:
I Vemodslöjen och i Glädjesmärta,
i himmelsklang han smälter menskans hjerta.

Förgäten ej, I Sångens unga Söner!
Om eder dyrkan vill behaga mig:
“att endast *anspråkslösa Skaldar* kröner
“en Lager, evigt oförvisselig,
“att den min nåd med *ädel* sinne röner
“blott söker den på *barnslig oskuld* stig;
“att Religion är *högsta Poesie*:
“och *Tidens plattheit lägsta Barbari.*”

Som synes, är dikten en typiskt romantisk programdikt. Ännu året förut hade Atterbom kunnat skriva en halft akademisk retorik och en till arten obestämd lyrik à la Matthisson. Nu äro blickarna fästa på helt andra ideal. Med en påfallande hänförelse hyllar han här den tyska romantikens främste skald, Tieck, hvars musikaliska vers och drömska, suggererande stämningar själfvallet måste fångsla ett sinne som Atterboms.

Lika karaktäristisk är diktens teckning af poesiens historia. Först betonans naturligtvis dess gudomliga ursprung och dess uppgift att vara förnyaren af det evighetsburna hos människan.

* Detta uttryck har afseende på de förhärjade länder, öfver hvilka Han herskar. (Atterboms not.)

Barngarderoben är en svensk upplaga af den enda i utlandet existerande tidning i denna bransch och står i förbindelse med kontinentens förnämsta barnklädersaffärer och erhåller från dem rikhaltiga mönster till allt hvad som hör en välförsedd barngarderob till. Tidningen är också tongifvande på sitt område samt utgifves på flere språk och i kolossala upplagor.

Barngarderoben

Pris för helt år 3 kr; halft år 1: 60 kr.
Lösnummer 30 öre.

Barngarderoben utkommer med ett rikhaltigt illustreradt nummer i mån., åtföljdt af en dubbelsidig mönsterbilaga med en mängd tillklippningsmönster. Den bör sålunda blifva af ofantligt värde för hvarje moder, helst som den därjämte lämnar henne en god hjälp med barnens sysselsättande, och gifver mer än tillräcklig ersättning för penumerationsskatten.

I Greklands diktning röjdes först dess himmelska stämma, klang i det antika Hellas lyrik och epik, tills Roms hårda herravälde härjade den klassiska skönhetsvärlden. Räddningen från den romerska krigarstatens materialism kom genom germanerna, i hvilkas hjältesinne och kristna ridderskap romantikens tidsålder rann opp. Med hat och afsky målas Napoleons nya våldsregemente och förtryck. Det är den syn på historien och sången, som Atterbom lärt hos Schleglarna och Novalis, hos Tieck och Schelling. Samma betraktelse blir snart grundtemat för de romantiska uppsatserna i Polyfem och Phosphoros, Lyceum och Svensk litteraturtidning. Liknande tankar uttalade Atterbom själf tre år senare i sin "Prolog" till den nya vitterheten.

Vid mognare år företog skalden en omarbetning af sin ofvan anförda dikt. Denna var så genomgripande, att till och med versslaget omdanades; den är på terziner och naturligtvis i skönhet och tankedjup ojämförligt öfverlägsen sin första uppräning. Blott ett par enstaka uttryck, englachorers sång, vemodslöje och glädjesmäria, har flyttats öfver till den nya sången.

Af kamraterna i förbundet bedömdes Atterboms dikt gifvetvis med stor hänförelse. Man hjälpte ju hvarann vid utbildningen genom mild kritik, vanligen försötmad genom uppriktig kamratbeundran. Om denna dikt hette det i recensionen, att den "utmärker sig genom en liflig inbillningskraft, starka bilder och rörande målningar," men det anmärktes att "metaforerna tyckas någon gång vara *longe petita*" (= långsökta), hvarpå bl. a. 'insjövågorna' anfördes som exempel.

RUBEN G:SON BERG.

Några skolpojks- och studentminnen från Fyris' strand

i glad oordning upptecknade af **Manasse**.

X.

Nationlif i slutet af 1880-talet. Strödda minnen från en första maj.

INTE I MANNAMINNE har det varit ett sådant gudahärligt väder under våren och försommaren som det oförgätliga året 1889. Redan den 18 april kom våren på fullaste allvar med klarblå, molnfri himmel, värmande sol och tidig frodig grönska, massor af blommor och varmt i vattnet. Man slapp att på Valborgskvällen stå och sjunga "O, hur härligt majsoler" uppe på slottsbacken, medan, såsom det verkligen händt ett par år förut, snön vältrade ned i stora tunga vinterflingor, och redan i medio af maj tog man ledigdagar, for med ångbåt ned till Flottsund och gick därifrån den härliga vägen öfver gamla Kungshamn till Djupvik vid Mälarens strand, där man tillbragte halfva dagen vid matsäcken i gröngräset och andra hälften af dagen nere i själfva viken, antingen simmande eller också gående spritt naken på vattnet med hjälp af två långa pålitliga plankor under sig och en stör i handen, inbillande sig, att man gick på skidor. Ned till Djupviken, som sedan blef bebyggd och halft afstångd af rector magnificus, var det landvä-

gen en hel mil snörrät väg från Uppsala, först öfver slätten till Grindstugan, nota bene den gamla hederliga, verkliga stugan vid grinden, som var infartsporten till Kronoparken, en af de stoltaste skogar, mellersta Sverige kan uppvisa, förbi "Knäppingen", där landsvägen midt i skogen höjer sig och så öfver Ultunaslätten, förbi Sunnersta och Liljekonvaljsholmen med sjön Stora Föret nere på vänster hand och så återigen in i skogen och nedför tre väldiga backar till Flottsunds bro, just där Fyris kastar sig i Mälarens nordligaste fjärd, Ekoln.

Tänk så mångfaldiga gånger, man som skolpojke med portören på ryggen knogat denna, som man i början tyckte evighetslånga väg, och äfven som student hände det, att man föredrog apostlahästarne framför den skäligen långsamma och enahanda färden nedför Fyris, som tog sin modiga timme och ibland vid lågvatten ännu längre.

De som afskydde det gamla, simhistoriskt vordna, upprutna badhuset uppe i Svartbäcken med sitt kända och ökända annex, gratisbadhuset: "Lusasken", och ansågo det vara för långt att följa med oss snabbblöpare ända ned till Mälaren, följde åstranden söderut och lägrade sig i Fyris midt emot Hospitalet, beskådade af dårarne, som togo sin middagspromenad i blårandiga kläder i trädgården tvärs öfver ån. Här gällde det att klara sig och bada slut, innan stockholmsbåten passerade strax före klockan tre på middagen. En känd universitetslärare, som gärna badade gratis på denna plats, befann sig en vacker sommardag på nedgående i badet vid den leriga stranden, då plötsligt ångaren "Upsala", fullsatt med turister och förd af gamle kapten Kruse svänger om hörnet vid Hospitalet på uppgående till sta'n. Hvad var att göra? Ån är här så smal och vattnet sommartid så lågt, att ångarens propeller suger åt sig hvarenda droppe ut i Fyris' midtfåra. Detta hade icke den gratisbadande professorn, som var allt annat än naturvetenskapsman, beräknat, han gick ut i gytjtjan och dolde sin lekamen i den höga, tätta vassen, där han trodde sig fullständigt dold för världens och turisternas nyfikna ögon. Men hast du mir gesehen? Allt eftersom ångaren nalkades och propellern såg, bugade sig vassen utan förskonande ända ner till lerbotten, och där stod nu i Adams fulaste skepnad en af universitetets äldre och kanske den tiden mest kände professorer, hälsad af skrattsalfvor, hurrarop och hån, och inte kunde den stackarn — gratisbadaren — vända ryggen till heller, ty då hade han halkat omkull på den slippriga botten och sugits ut under ångbåten. Att synen ej var vidare skön, betygade en af olycksoffrets kolleger, som befann sig bland skrattarne ombord och sedan i flere år fick nästan kramp af skratt, när han tänkte på denna fatala situation och betygade: "Lår och läggjar hade han som den gröfsta tupp, och axelbred var han som en strömming!"

Sorgligt nog fick professorn-gratisbadaren ekonomen böta för förargelseväckande uppträdande, hvilket kostade honom lika mycket som en hel sommarsåsongbiljett borta i det ofvan nämnda badhuset, där han också sedermera mycket ordentligt hamnade, när han önskade löga sina atletiska lemmar.

Första maj kom lika strålande som dagarne före och hela följande maj förresten, men den stora glädjen var denna dag absolut bannlyst af höga vederbörande. Det var nämligen påbudet själaringning i alla Sveriges kyrkor med anledning af prinsessan Eugenie's frånfälle. Före klockan fyra på dagen fick ingen nation gå med utslagen fana, och det skulle vara fullständigt tyst på gatorna, hade Raab i samråd med rektorn strängeligen befallt. Min gamla nation, Upp-

lands nation, var sedan "mannaminnes" tider van att denna dag tåga ut och slå läger bakom "Carolina rediviva", plantera fanan på stora gången ned till Kemikum och fördrifva dagen med gymniska lekar, men äfven detta var i dag bannlyst. Fullständigt uthvilade efter gårdagens vackra firande af vårens varma och löftesbringande intåg, men något villrådiga stodo vi, alla de "yngsta", recentiorerna och de yngre juniorerna, fanbäraren — Tuppen, nationsteaterdirektören Pontus och en och annan ungdomlig senior på vår trefliga tomt mellan Larsgatan och Sysslomansgatan och rådslogo, då plötsligt en initiativets man rullar samman fanan och följd af alla de öfriga bär det af uppför Johannesgatan och Kyrkogårdssallén.

Redan i närheten af Botaniskan hade man alldeles spontant bildat gåsmarsch, och när vi kommit bakom slottet och således ansågo oss utom staden inne i Trefaldighetsförsamling, höjdes fanan mot skyn, och duken med riksäpplet och spiran på röd grund svajade gladeligt för vinden under de käcka tonerna af: "Uppsvearnes tåg går med makt och med ära." "Pippi" höll sin vana trogen handen för högra örat, gjorde sitt af naturen lilla ansikte ännu mindre och när han sjöng, såg han fullständigt grym ut, af pur entusiasm — Virgos röst klingade jungfrulig och spröd, Stojje anförde sången, hade förlorat sin pincenez och påstod sig därför omöjligt kunna få rätt ton på stämga-feln; rak i ryggen, Don-Juansknak i benen, i spritt nya, ljusa värkläder och med en ganska klartfull egendomlig, kanske ibland något tenor-artad stämma stoltserade Villehad, alltid lika bergsäker i sin andra tenorstämman, Egers bas rullade som Tors åska bredvid Leos rytande, förstärkta af Tuppens bror Henrik, och vid landshöfdingens gamla stall slöto Victor Bergå, Calle Strömsund och Gucke K. till och satte ytterligare fart på "Uppsvearnes" halft otillättna härnadståg. Det var jubel, det var glädje och kläm i sången den tiden och speciellt denna dagen i Upplands nations kör, sångarne hade slutit sig samman led efter led, blindpiporna slöto till, och sist tågade på riktigt krigsmanér den oundvikliga trängen, bärande "slagträ'n", bollar, glöggkittlar, sockertoppar, påsar med russin, mandel och fikon och sist nationssvaktmästaren med två handtlangare, släpande mellan sig stora klädkorgar, fyllda med det vid en utfärd i våra dagar nästan totalt försvunna, förr absolut oundvikliga, som kallas fluidum, bestående af konjak och vichyvatten, porter, glögg, pilsner, sockerdricka, ja t. o. m. ett par buteljer punsch för de starkaste magarne.

På den stora öppna platsen mellan Akademiska sjukhusets plank och den höga sandåsen gjordes halt, och nu utspann sig det mest brokiga lägerlif, man kan tänka sig. Först planterades fanan till tecken på fridlyst område, hvilket också visade sig nödvändigt, ty inom loppet af en timme uppträdde ytterligare två nationer, som stannade och nosade på platsen, men troppade snopna vidare, när de sågo den upptagen. Och så började precis som förr i världen under skolpojkstiden de gamla kända för Uppsala speciella lekarne, "tre slag och ränna" och det mera komplicerade bollspelet: "parti".

Attiraljerna voro stora, feta eller smärre "slagträ'n", svarfvade hos Kihlgren på Trädgårdsgatan, bredare nedtill och med en svarfvad knapp öfverst i närheten af handfästet och till dessa hemmagjorda bollar.

Det var en täflan denna tid att kunna fabricera goda bollar; innerst ett stycke kautschuk — "karruscha", som det hette på skolpojkspråket — och omkring denna kärna gällde det att linda ett godt ullgarn så tätt och fast som

Skönhet är makt.

För hvarje dam torde det vara af största intresse att taga kännedom om sättet för en rationell hudvård. Detta tillfälle gifves i de värdefulla praktiska råd som erhållas uti vår stora bok afhandlande **Skönhetens hemlighet**. Boken erhålles gratis och franko. Tillskrif oss i dag.

Parfymeri Louise,
— Stockholm. —

möjligt. Skalet utgjordes af handsk- eller sämskskinn, påsydt af mammor eller systrar — i lika breda strimlor i en eller flere färger, ljus eller mörkt. Det viktigaste med bollen var att den skulle kunna studsas, och när man klämde på den fick den inte likna en öfvermogen apelsin, ej heller ett krocketklot; det var detta midt emellan, som var så orimligt viktigt. Sedan man "tekat", d. v. s. genom handflyttning efter slagträdet längd afgjort, hvilka som fingo vara hemma i boet, hvilka som skulle vara "klockare" och hvilka som skulle vakta terrängen med sina mål, började spelet, då det gällde att prestera tre vackra "lyror" efter hvarandra med hjälp af "slagträdet". För motparten var konsten att ta' denna s. k. "lyra", antingen direkt i luften, hvilket var lika med "hel lyra", eller också efter bollens studsning mot marken, hvilket endast räknades som "half lyra". Så slängde man slagträdet från sig och "lubbade" för lifvet mot yttersta målet, allt under det fienderna med bollen, hvar den ännu fanns, försökte "kodda" d. v. s. träffa snabblöparen.

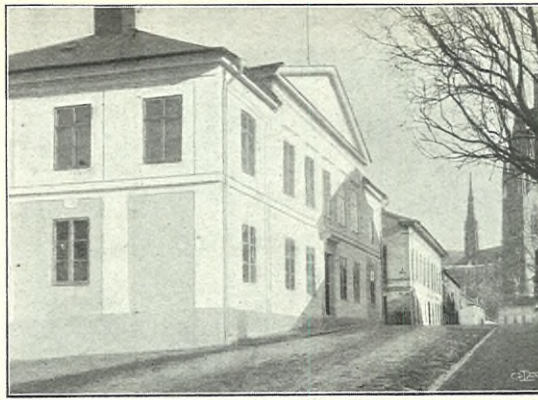
Att bli koddad i ryggen eller ännu värre i nacken med en sådan boll, kändes i dagar efteråt, men denna lek fordrade snabbhet, uppförde både arm- och benstyrkan, höll sinnet fullt vakert och kunde ofta åstadkomma synnerligen intressanta förvecklingar. Det är verkligen synd, att i vår så sportintresserade tid dessa lekar totalt försvunnit och fallit i glömska.

Det var härliga slag och präktiga lyror, som presterades af "Upplands nation" denna strålände första maj, och särskildt utmärkte sig "Tuppen", som i sin ifver att visa det bästa spelet slog armen ur led, fördes in på sjukhuset, kom ut igen med armen rättvriden, kastade sig med lif och lust in i spelet igen och lyckades att för andra gången få armen alldeles snedvriden med påföljd, att han återigen måste upp och söka läkarhjälp på Akademiska sjukhuset strax intill.

Medan storklockans härliga silfvertoner i Domkyrkan, ackompanjerade af "Bondkyrkans" lilla gälla klockspel, ringde själar öfver prinsessan Eugenie, slog vi oss ner i solgasset, och sångarna sjöngo sina vackraste, mera allvarliga sånger, men på slaget ett tändes bryllån och zigenarkören ur operan "Preciosa" klingade egendomligt öfver nejden: "Se purpurskyn vid österns bryn, som bådär, att dagen är när." Denna kör var alldeles specifik för Upplands nation i Uppsala sedan årtionden och mer tillbaka, och som *ordinarie* sång förekom den vid gäsfesten i början af november efter gåsmiddagen på själfva nationssalen. Då breddes dukar och gamla tidningar öfver golvet, gasen släcktes och rundt den flammande bryllån lägrade sig hela nationen, med sångarna närmast den stora kitteln, ett för den oinvidige nykomlingen synnerligen högtidligt ögonblick, men kanske för individen icke fullt så nervspännande som då han, recientoren, med pekpinne i hand framför en målad karta skulle utpeka rätta bilder, medan hela nationen, sångare och skrikhalsar om hvarandra, bakom ryggen på den olycklige vrålade den sköna visan om: "Der Graf von der Luxemburg" och hans "hundert tusend Thaler."

Bäst som vi lågo där nere i det korta, nyt slagna gröngräset, fingo vi höra sång: "Sjung om studentens lyckliga dar." Det var omöjligt att till en början uppfatta, hvarifrån den härledde sig, då vi plötsligt fingo se ett trettiotal hvitmössor, hand i hand, alla i skjortärmarne på en lång linje tåga nedför den höga sandåsen med jättesteg styrande kurs på oss och vår bryllå.

Nej, men se! Det ä' ju Fegræus och Hauffman och Rosman och bröderna Lange och hela

UPPLANDS NATIONSHUS I UPPSALA

raden förresten, ingen hemma, alla på benen, både första, andra och tredje kurator, klubbmästare, seniorer, juniorer och recientorer, alla trettiotvå ha slagit sig lösa, hela Gottlands nation är i dag ute och firar första maj, ty flere var dom inte detta år, utom vaktmästaren förstas, som stod barhufvad högst uppe på sandnipan med en korkskruf i handen och tittade undrande efter sin så plötsligt försvunna nation.

Denna dag, hälsningarnas stora dag, var ju vänskapen mellan studentkårens olika tretton nationer större och varmare än någonsin, och gottlänningarne blefvo också mottagna med öppna armar och varma servietter af oss "pannkakor", som vi uppländingar af okänd anledning — fult nog — kallades. Sången förstärktes och klingade ännu gladare och varljusare, tal höllos och besvarades, hurraropen ljödo, och till sist inbjödos vi af Fegræus å Guternas vägnar att komma en "trappa upp", som han kallade det, och hälsa på i deras svala nationssal under bar himmel.

Den vandringen uppför den stupbranta, höga sandåsen hand i hand på tre led glömmar jag aldrig. För en stor, stark karl var det helt enkelt ett jätteprof att krafla sig upp i den lösa sanden, och att nu se ett tjugotal korpulenta transpirerande gossar efter ett par glas glögg våga försöket var mer än dräpligt, och sådana skrattsalfvor och komiska scener har jag sällan bevittnat.

Likasom vi haft vår lilla uppvisning i "tre slag och ränna" för våra gäster, fingo vi däruppe på planen framför Cellfängelset, som de i dag liksom vi själfva biltoga gottlänningarne utvalt till sin lägerplats, se dem utöfva sina speciella gottlandslekar, "pärk," bollspel med knuten hand och "varpa," som utfördes med flata stenaar. Rent häpnadsväckande var det, hvilken storartad skicklighet de utvecklade, och under förmiddagens lopp utnämndes också ett flertal af dem till "verkliga championer", afhurrades och hissades.

Denna första majs förmiddag, som varit nära att gå i kras, blef en af de allra gladaste, jag upplefvat, tack vare, att vi kommo ut i fria naturen "bort från Fyris å, bort från dess gator grå", tack vare entusiasmen med lekar och sång och tack vare samvaron med de snälla, rara gottlänningarne.

Den nu levande generationen tror ofta, att vi *bara* söpo. Det är visst inte sant! I genomsnitt pluggades det kanhända inte så mycket som nu, men en sak är säker, och det är att *den* tiden, för endast nitton år sedan, fanns det någonting öfver Fyris, som den då vegeterande studentgenerationen medvetet eller omedvetet insöp, något som för flertalet är ett nödvändigt lifselexir, men som andra oförstående hänskratta åt, och det är *poesi*, den lifspoesi, som sätter sin friska smak på allt, man företar sig, den sunda poesi, som *bär* i lifvet, hvar man än hamnar, bär och lyfter, gläder och uppmuntrar,

så länge man inte själf trilskas att undvika den eller vårdslöst kastar sig ut och hjälplöst drunknar i den —

Med Gottlands och Upplands nations fanor bredvid hvarandra tågade vi gemensamt i käcka led in till staden, när tiden så tillät, åto tillsammans middag på Gästis och följdes hela aftonen åt ut på de glada hälsningarna rundt staden, tilltvålades af Julle Snusendorff på Göteborgs nation, hälsades vänligt af "Norrländingens hemlängtan" i hans och hans landsmäns nybyggda nationshus på Ågatan, besökte de vansinnigt uppslupna sörmlänningarne, där Karl Erik Forsslund roade oss orimligt, och voro till sist uppe och grälade med våra granar västmanlänningarne om den ständigt omtvistade "gatan med pumpen", som ligger mellan Upplands och Västmanlands nationshus i Uppsala, och som ännu i dag visst ingen kan klara, hvart den hör hemma i rättsligt afseende.

Besöket hos Värmlänningarne höll på att sluta galet. Deras kurator var arg och skällde ut alla, som kommo på besök —, äfven vi upplänningar-gottlänningar fingo en släng af slevven —, men vi fortsatte immerbadd glada ronden rundt, njöto af ett vackert besök i västgötarnes trefliga trädgård vid "Spängen", hemsökte östgöstarne, där "Östgöta-Julle" och Kalle Starbäck växelvis i olika färger förde ordet och spiran, gjorde en fransysk visit i gottlänningarne tillfälliga bostad, och när vi ändtligen kommo hem igen framåt midnattssnåret och hade sjungit igenom alla studentsånger som finnas, tryckta och otröckta, hade vi alltjämt med oss våra för dagen nyförvärfvade vänner, de voro pojkarne från Visby, Slite, Romar, Hemse, Sylfaste, Viktan, Butle, Bjerges, Tjengdarfve, Bäl, Autsarfve, Dune, Boge, Gane och allt hvad de hette de lustiga namnen på deras födelseorter på Gottland, och vi hade lärt oss ett nytt egendomligt språk, och de i sin tur hade lärt sig att tillsammans med våra sångare sjunga gamle Tullbergs: "Uppsvearnes tåg" med sin något svulstiga, men dock i viss grad eldande avslutning:

"Barbar, du främling, träd ej för när de stolta, de vilda Roslags-skär

Vänd om! fly dödens okufvade makt ty på stranden står landets ungdom vakt."

"MANASSE" PÅ FÖRSTA MAJ.

Svenska tonsättare

erinras härmed ännu en gång om

Iduns förestående stora operapris-täfling

gällande en svensk helaftonsopera, för hvilken vi utfäst

ett pris å Sextusen (6,000) kronor,

hvarvid afses, att 1,000 kronor skola tillkomma librettoförfattaren, de öfriga 5,000 kronorna kompositören. Manuskripten till denna täfling böra vara inlämnade till redaktionen *senast den nästkommande 1 september*. Fullständiga regler för operatäflingen återfinnas i Idun n:r 9, 1906, och n:r 4 för år 1907.

Redaktionen af Idun.

LUZERN

• Förnäm vistelseort under sommaren. •
G:D HOTEL NATIONAL

Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön.
Bum från 4 kr. • Ill. prospekt gratis.
Telegraphadress: "National".

Det tyska kejsarbesöket

Ankomsten till Stockholm

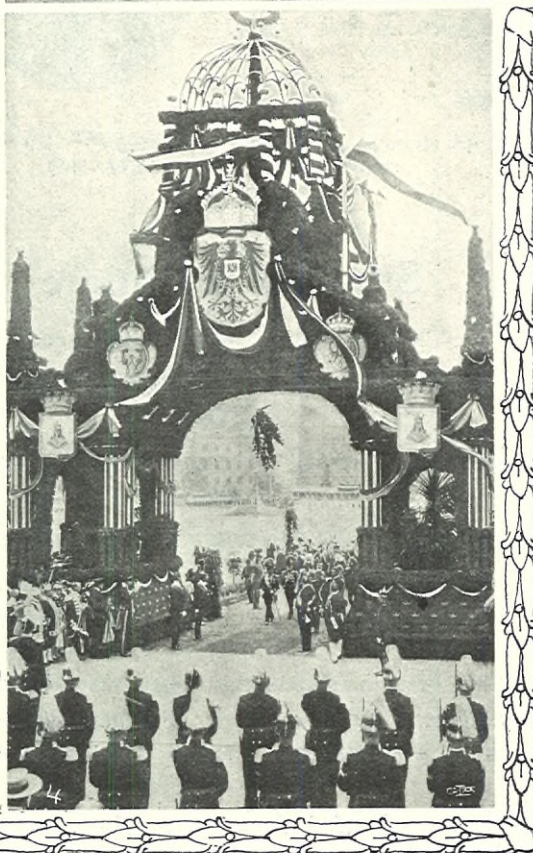
KEJSARINNAN AUGUSTA VICTORIA

KEJSAR WILHELM II

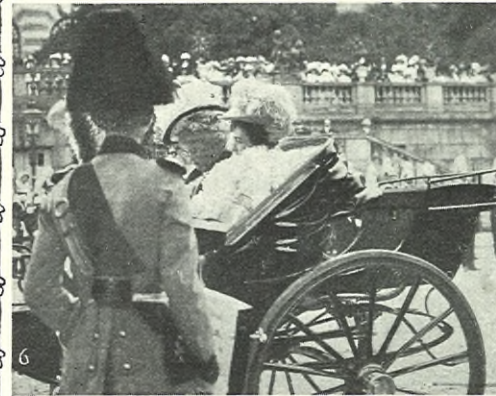
STORHERTIGINNAN LOUISE AF BADEN

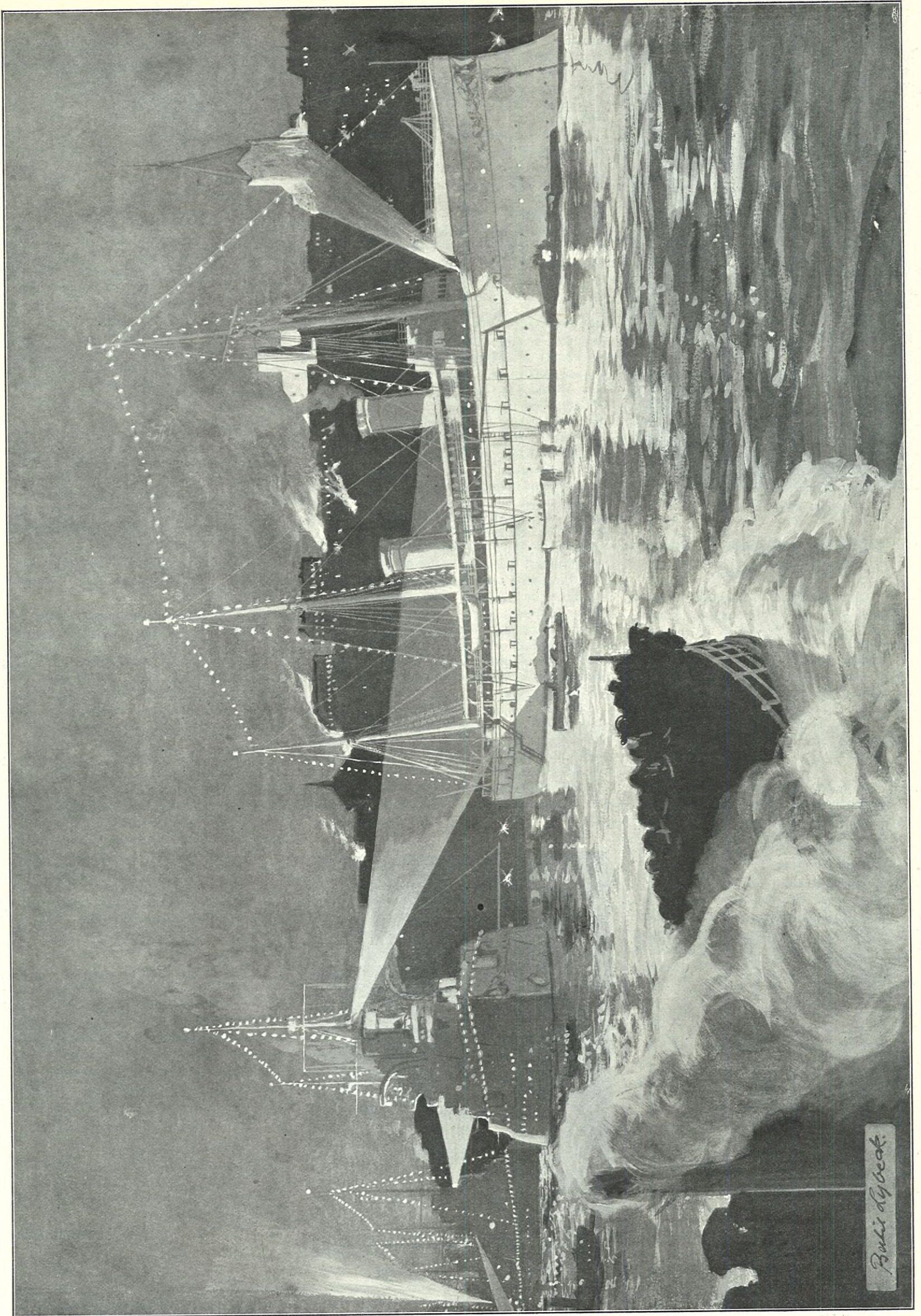
DENNA GÅNG har Stockholm haft Hohenzollern på sin redd och sett Wilhelm II med sin gemål landstiga vid Logårdstrappan. Och åter har den smyckat sig till fest för att söka ge uttryck åt den tacksamhet och glädje, hvarmed från svensk sida denna det tyska kejsarparets återvisit hälsas i vårt land. De vackra dekorationerna med en myckenhet af Tysklands skarpa, klara färger gaf också höjning och glans åt staden, som, med oöfverskådliga folkmassor på kajerna, låg under en hvitgrå, molnig himmel, när kejsarskeppet måndagens morgon gled in på Strömmen, åtföljdt af tyska och svenska örlogsmän. Anblicken var ståtlig, och icke mindre vacker har Strömmen tett sig om aftnarna med de talrika, rikt illuminerade fartygens ljus blänkande mot vattnet.

Dispositionen öfver besökets tre dagar har i sina hufvuddrag varit desamma som vid franske presidentens besök: galamiddag på Slottet ankomstdagen, medan kejsaren sedan själf i sin tur varit värd ombord å Hohenzollern för vår kungafamilj. En del af tiden har dessutom ägnats åt sevärdheter inom och utom Stockholm.

För vårt konungapar har det naturligtvis varit en särskild glädje att få mottaga kära anhöriga, en glädje, som förhöjts däraf att änkestorhertiginnan Louise af Baden, vår drottningens moder, samtidigt gästar konungaborgen.

1. UNDER VÄNTAN. I FÖRGRUNDEN SVENSKA MINISTERN I BERLIN, GREFVE TAUBE, PRINS EUGEN OCH HERTIGPARET AF SÖDERMANLAND. 2. LANDSTIGNINGEN VID LOGÅRDSTRAPPAN. FRÄMST KONUNG GUSTAF FÖRANDE KEJSARINNAN, DÄREFTER KEJSAREN MED DROTTNING VICTORIA. 3. PRESENTATION. KEJSARINNAN, DROTTNINGEN, KONUNGEN, KEJSAREN, HR S. VON FRIESEN, PRINCESSAN INGEBORG. 4. GENOM ÄREPORTEN. 5. INFÖR FRONTEN. 6. AFFÄRDEN TILL SLOTTET. FOTO FÖR IDUN AF A. BLOMBERG.

KVÄLLSBILD FRÅN STOCKHOLMS STRÖM UNDER DET TYSKA KEJSARBESÖKET. I FÖRGRUNDEN KEJSARFARTYGET HOHENZOLLERN, DÄREFTER TYSKA PANSARKRYSSAREN STETTIN OCH DEN SVENSKA
ESKADERN. I BAKGRUNDEN DET ILLUMINERADE SÖDER. ORIGINALTEGNING FÖR IDUN AF B. LYBECK.

BARON KNUT SPARRE.

En svensk utpost i främmande land.

JAG FICK HÄROMDAGEN i mina händer ett häfte af den i Paris utkommande Encyclopédie des professions libérales et du monde officiel. Bland andra namn, som mötte mig i detta nummer af det ansedda personhistoriska lexikonet, var äfven ett svenskt. Det var baron Knut Sparres. En med baron Sparres porträtt illustrerad uppsats hade nämligen till öfverskrift: "*Baron Knut Sparre till Kronoberg, född på Gräntzö slott i Sverige den 17 september 1866. Direktör för Institut médical suédois, Bruxelles.*"

Efter att hafva påmint om det stora anseende idrottsöfningarna åtnjöto hos de gamla grekerna framhåller det biografiska lexikonet, huru det numera är den svenska gymnastiken enligt Lings system, som gör sin segerrond genom världen. Det är på detta område, den svenska gymnastikens och massagens, som baron Knut Sparre varit en banbrytare i främmande land. I synnerligen smickrande ordalag redogör biografien för den verksamhet baron Sparre efter att hafva genomgått Gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm och efter någon tids praktik i Sverige utöfvat i Bruxelles sedan mer än femton år tillbaka. De öfverlägsna egenskaperna hos den metod, baron Sparre användt, hans stora erfarenhet och förmåga att vid utöfningen lämpligen afpassa behandlingen med hänsyn till de olika individerna, hans sympatiska, värdiga från all anspråksfullhet fria personlighet har, så slutar biografien, särskildt inom Bruxelles högsta kretsar, förskaffat baron Sparre ett verksamhetsfält, som oafbrutet vidgats.

Hos alla dem, som lärt känna baron Knut Sparre och hans verksamhet, väcker det entusiastiska erkännande, som sålunda från franskt håll kommit honom till del, den största tillfredsställelse. Det är därför att för dem alla framstå de berömmade orden i sin rätta dager — baserade på en verklighetsgrund, som smickrande ord oftast sakna. Med lugn målmedvetenhet och med en aldrig slappnande

energi har baron Sparre utfört sitt värf, och då den svenska gymnastiken, främst genom Commandant Lefebures energiska åtgöranden, numera vunnit seger inom den belgiska armén och eröfrat en vid terräng i de belgiska skolorna, har äfven baron Sparre, Commandant Lefebures mångårige vän, i hög grad därtill bidragit.

Men hvad utländska biografier icke kunna gifva uttryck för, det är den roll baron Sparre spelat inom den svenska kolonien i Bruxelles. Det måste man vara svensk för att kunna känna och förstå. Jag minnes mycket väl mitt första sammanträffande med baron Sparre. Det var en vinterkväll på Restaurant Regina, svenskarernas trefliga samlingsplats i Bruxelles. Vi sutto där några landsmän och tiden gick, men det var, som om det icke ville bli någon riktig stämning öfver det hela. Från det ögonblick baron Sparre slutit sig till vår krets, kom det dock annat lif i den. Det var sammanhållningen, som kommit, förmågan att förena de olika personerna i sällskapet. När jag senare på aftonen skildes från baron Sparre, var det med den känslan, att jag råkat en svensk, som oaktadt aklimatiseringen i det främmande landet, icke förlorat sina nationella, karaktäristiska egenskaper, sitt varma intresse för hemlandet och allt hvad som rörde det.

De angenäma intryck jag bevarar från mitt första sammanträffande med baron Sparre hafva vid de många tillfällen, då jag sedermera råkat honom, alltid tillväxt i styrka. I hans hem, som sedan många år tillbaka varit den eftersökta samlingsplatsen särskildt för de yngre svenskarna i Bruxelles, utöfvas värdinneskapet med en aldrig tröttnande älskvärdhet af friherrinnan Ina Sparre, född Mannerstråle, och ingen landsman torde väl hafva lämnat det Sparreska hemmet utan att därifrån medföra de angenämaste intryck. Dit har också mången behöfvande svensk i Bruxelles vänt sig med begäran om hjälp, säker om att den icke skulle förvägras honom.

Det är sällsynt att råka en man, som så obestridd åtnjuter aktning och tillgifvenhet som baron Knut Sparre. När man möter en sådan person, frågar man sig, hvad orsaken kan vara till detta enstämmiga omdöme om honom. Jag tror den ligger förborgad i en särskild förmåga att frigöra sig — att betrakta lifvet icke i smått.

RAOUL MARNON.

FRIHERRINNAN INA SPARRE.

SE HÄR NÅGOT ATT TÄNKA PÅ:

En kvinna har varit gift. Hon har blifvit änka utan ekonomiska tillgångar, men med tvenne barn att försörja. Efter några år träffar hon en ny man. Bägge förälska sig i hvarandra, och som det är en allvarlig böjelse, skall det enligt gängse bruk sluta med äktenskap. Då händer det något. Mannen får misstankar, att den kvinna, som han tror sig älska, har haft en mellantid mellan det gamla äktenskapet och det nya. En anonym brefskrivare ger upplysningar om henne. Mannen bryter förbindelsen, och kvinnan tar sitt lif.

Det är en ömtålig sak att diskutera enskilda fall, som dyka upp ur dagshändelserna, för en stund ådraga sig allmän uppmärksamhet och försvinna med dem, som frivilligt söka döden. Så mycket mera angeläget blir det att från det enskilda människödet söka komma fram till en allmänmänsklig rätt och att se till, huruvida det kan finnas skäl att rubba en uppfattning, som leder till en upprörande händelse.

De flesta män, kanske också flertalet kvinnor, se saken utan tvifvel enkelt nog. De ställa problemet på följande sätt:

Är det endast ett förtal, byggt på falska och oriktiga grunder, så har mannen begått en brottslig handling. Om förtalet däremot innebär ett konstaterande af ett med verkligheten öfverensstämmande förhållande, så har han handlat rätt. En man gifter sig icke med en kvinna, som bevisligen haft förbindelser förut. Han må lida aldrig så mycket af en brytning, men han kan icke finna sig i att hon tillhört andra.

För mig är problemet ännu mycket enklare. Enligt min uppfattning har mannen under bägge förhållanden gjort sig skyldig till något, som han icke kan försvara. Det är icke afgörande, om de upplysningar, som komma honom tillhanda, endast varit förtal eller äro sanna. Männens ha ingen moralisk rätt att fordra af kvinnan hvad det icke faller dem in att begära af sig själfva. Hvad hon gjort före den tid, då deras känslor för hvarandra blefvo till ömsesidig visshet, kommer honom icke vid. Den kvinna, som icke älskar, är fri. Hon bestämmer fritt öfver sig själf, liksom mannen öfver sig. Den fullständiga äganderätten inträder först med kärleken.

Jag kallar denna uppfattning enkel, emedan den är naturlig. Den, som nu råder, är endast en känslsak byggd på åskådningen om mannen och kvinnan såsom olika etiska personligheter. Det fordras stark själföfvervinnelse af mannen att vara medveten om, att den kvinna, som han älskar, har ett föregående, men den själföfvervinnelsen måste hon underkasta sig och knutar icke. Om han verkligen älskar, bryter han icke för hvad som varit, innan han själf uppträdde på scenen. Bryter han, så är det bäst som sker.

Man säger, att detta är att vända upp och ned på de sedliga begrepp, som utgöra grundvalen för familjen men man säger mycket, som icke är sant. Man skall aldrig forska i det förlutna. Endast det nuvarande är bestämmande och heligt.

TORE BLANCHE

Uppgif lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd, erhåller Ni till Eder figur fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjölsmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktsmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktsmönster 1 kr.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Mästern Samuelsgatan 43, Stockholm
Iduns Mönsterafd.

Sommarintryck från Omberg.

(Slut fr. föregående n:r.)

NEDANFÖR OMBERGS södra slutning ligga lämningarna af Alvastra urgamla kloster.

Liksom de flesta af vårt lands arkitektoniska kulturlämningar verka de med en fläkt af tragik. Den gamla grå stenvuren och den halft brustna fönsterrosen i koret tala om tider af gången storhet, öfver hvilka vandalismen farit fram med brutala händer och föröfvat helgerån, som aldrig kunna godtgöras.

Nu susa askarnes flikiga bladkronor öfver klostrets vittrade tystnad, och man erfar, trots ödsligheten och förfallet, en känsla af, att detta en gång varit ett fridlyst och för meditationen afsedt rum, heligt i sig själf och på den plats, där det höjde sina stolta hvalfbågar. En myckenhet sten lär från klostret ha förts bort af Gustaf Vasa till byggandet af Vadstena slott. En våg af på en gång förstörelse och skaparelust gick fram öfver världen i dessa stora tider, men i detta slag af våldsverkan ha våra furstar icke varit sämre — eller bättre än alla andra länders. När man vet, att i Italien, renässansens eget hemland, påfven Nikolaus V, som dock var en högt bildad man och liflig konstvän, lät bryta och bortföra tusentals vagnslaster stenblock från Colosseum och Forum till byggande af egna palats och kyrkor, får man icke förvånas, att barbariet i vårt aflägsna land gjort sig skyldigt till liknande dåd.

Och nu står äfven Vadstena mäktiga borg — visserligen icke som ruin, men som en imponerande fastän tom kuliss, ett stort stenskelett, hvars väldiga komplex vittnar om gången makt och död prakt, badande sina tunga hörntorn i vättervattnet, som i en bred hamnkanal löper in och bildar en graf rundt slottet.

I de kolossala, tomma salarna eka stegen mot

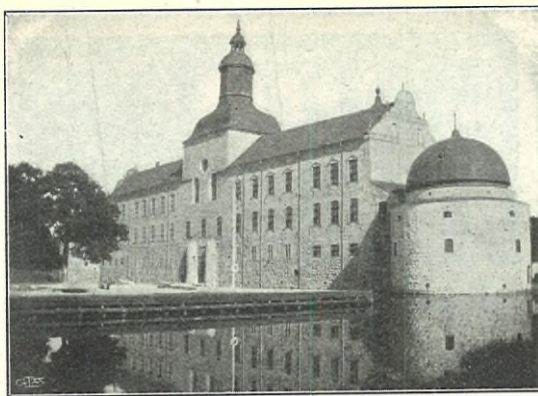

DET INRE AF BIRGITTAKYRKAN.

murarna; — intet återstår annat än de grofputsade väggytorna; till och med de målade loften äro nedbragta längs väggarna som afplankning för spannmålsupplag.

I de djupa fönstersmygarna, där en gång Gustaf Vasa, hertig Magnus, prinsessan Cecilia blickat ut öfver Vättern i solnedgången, är nu murbruket fullklottradt med moderna svenska namn, — okända storheter, som velat skänka sina vänner och eftervärlden lyckan af att läsa deras namn eller initialer på de historiska palatsrummens väggar. Ett sällsynt upplyst sätt att röja sitt intresse för sitt lands kultur och historia!

Samma syn mötte mig för några dagar sedan på Visingsö, där, i den gamla trista och öfvergifna Kumlaby kyrka, blyertsanteckningar, verser och inskriptioner, särskildt i koret, täflade i mångfald med de gamla, halft utplånade bibliska målningarna.

VADSTENA SLOTT.

För detta slag af kulturintresserade är intet heligt.

Trots tidens flykt och de stora förvandlingar den bragt ligger en stämning af stillhet och storhet öfver en del af det gamla Vadstena, särskildt kring kyrkogården och upp emot St. Birgittas klosterkyrka.

De små hvitrappade husen, omgifna af trädgårdar, där, i den stilla sommarluften, blomorna trängas längs murarna, ofta praktfulla och sällsynta blomstervarieteter i ymnig frodighet, ha ett tycke af annan tid och annat land, något af sydländsk kultur och växtlighet; och resterna af den höga klostermuren suggerera fantasien och leda den tillbaka till längst försvunna tiders lif och öden.

I Birgittas kyrka, den stora, mycket imponerande, kanske något kalla helgedomen, ligger hertig Magnus på sin förnämt vackra renässanssarkofag med knäppta händer och iförd kunglig mantel, och på golfvet uppåt sidoskeppen finner man många grafstenar med märkliga och kända svenska namn. Längs ena långväggen vid ett af sidoskeppen har man vid kyrkans restaurering anordnat ett slags museum af afsatta madonnor, helgon och "beläten", som de så afskräckande betecknas. Där återfinnes äfven en egendomlig staty i trä (half naturlig storlek) framställande St. Birgitta själf. Men det skulle vara önskvärdt, att de olika föremålen, hvaraf några äga ganska mycket konstvärde, kunde ordnas i en räkka i jämnhöjd med ögat, så att man finge rätt syn på dem. Som de flesta nu stå, placerade på golfvet, ser man dem uppifrån, och det är onekligen icke fördelaktigt, — icke ens för ett helgon. Äfven må det tillåtas mig att undra, hvarför icke Birgittas staty, — hon var dock kyrkans stiftarinna, och den bär än i dag hennes namn, — skulle kunna få intaga en något värdigare plats än på golfvet nedåt dörren; visserligen i sällskap med åtskilliga andra heliga, men hvilka af kyrkans ledare nu kasserats och undandrigare skamvrå. Ödsligheten var ju visstinerordens förnästa kan icke neka, att vårt största kvinn-

BIRGITTAKYRKAN I VADSTENA.

För Idun af Ellen Lundberg född Nyblom.

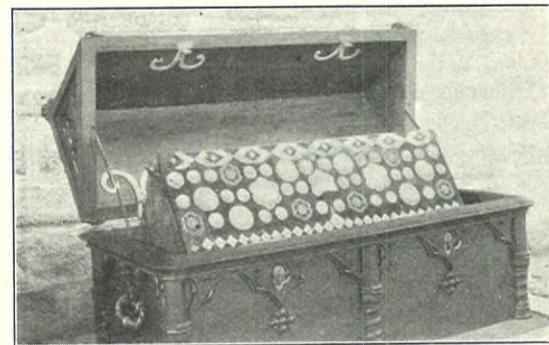
liga helgon på den åsidosatta plats man tilldelat henne i hennes eget sanktuarium.

Bland de heliga i samlingen befinna sig två helt världsliga förteelser, två bilder skurna i trä (cirka $\frac{1}{3}$ nat. storlek), framställande två knäböjande figurer, den ena en man, i pipkrage, knäbyxor, jämnklippt hår och bredbrättad hatt, den andra en kvinna i renässansmössa och lif med puffärmar. Det är slottsfogden i Vadstena Jurgen Claus och hans hustru, hvilka donerat en, framme till höger om altaret befintlig, relief i sten, föreställande Kristus bärande sitt kors, ett rätt kraftigt och konstnärligt 1600-tals arbete af J. A. Silfverling.

På donatorernas bedjande ställning och knäppta händer ser man, att bilderna från början varit ämnade att pryda väggen under den af dem skänkta reliefen. Nu ha äfven de blifvit undanställda bland alla de afskedade helgonen, men den lilla frun, med sina sammanlagda händer och sina välvilligt plirande ögon, tycks ödmjukt anhålla om att bli flyttad tillbaka till sin rättmätiga plats. Antagligen få både hon och hennes man vänta förgäves.

Om själfva kyrkans stiftarinna får nöja sig med att stå på golfvet nära dörren, får Jurgen Claus och hans hustru säkert i all underdanighet finna sig i att göra henne sällskap så länge kyrkan står.

Samma öde har drabbat en annan, högst märklig, Birgittastaty, — den målade staty, som återfinnes i Brahe-kyrkan på Visingsö. I ett hörn af den halvmörka sakristian sitter den heliga frun med halfsluten, nästan visionär blick och lyftade händer och ser ut öfver sakristians kala och dystra väggar. Det förefaller, som om hon lyfte händerna, beskrämmande sig

DEN HELIGA BIRGITTAS SKRIN.

öfver kristna människors sätt att behandla sina konstverk och — sina heliga.

I Birgittas kyrka, öfver det skrin, som innehåller hennes heliga ben och huvudskål, prydes muren af ett utmordentligt konstnärligt gammalt altarskåp med skurna, målade figurer under fint utsirade götiska bågar, förgyllda och mot gulgrund. Det framställer åtskilliga scener ur Kristi och madonnans lif, jämte martyrligheter och kyrkofädernas porträtt; de senare målade nedanför det egentliga skåpet. Öfverst tronar en Kristusfigur.

Hvarför denna ståtliga och kostbara altarpnydnad icke, såsom den anstår, får intaga hedersplatsen bakom högaltaret, kan man icke undgå att förvåna sig öfver. Det har blifvit mig berättadt, att det präktiga konstverket vid kyrkans restaurering fått afstå från den hedersplats det under 70 år innehaft, emedan vederbörande kommit underfund med, att några af

Sveriges på en gång elegantaste och mest användbara modejournal för hemmen.

Iduns Modellkatalog

Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Kolorerat omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

Oumbärlig för alla sömmerskor och alla hem. // Nu är tid att prenumerera.

